

DE PAARDENJONGENS

Leesexemplaar

DE
PAARDENJONGENS
JOHAN
EHN

VERTAALD DOOR
MIJKE HADEWEY VAN LEERSUM

PELCKMANS

1926

STRAHOVSTADION, PRAAG,
TSJECHOSLOWAKIJE

Sasha houdt zijn hand boven zijn ogen en tuurt in de verte naar de zilvergrijze hengst die met een wijde boog om hem heen galoppeert. Hij moet precies het goede moment kiezen voor zijn aanloop, anders mist hij het hoofdstel van het paard, dat in hoog tempo voorbijraast. Het is bloedheet in de zonovergoten arena en hij zou willen dat ze iets anders mochten dragen dan de rode overhemden. Ze zijn warm en lastig om in te bewegen. Wat was er mis met een gewoon hemd?

Op het galopperende paard zit Sasha's beste vriend, Janek, met een rode vlag in zijn hand. Hij rijdt alsof hij ervoor geboren is. Ze hebben maandenlang geoefend en het programma tot in de puntjes uitgewerkt. Hij wéét dat alles klopt, dat hij blindelings op Janek kan vertrouwen, maar nu komt het erop aan. En er kan van alles gebeuren.

De tribunes zijn tot de nok toe gevuld met duizenden nieuwsgierige toeschouwers van over de hele wereld. Het concours van 1926 is het achtste Sokolfestival op rij en de grootste editie tot nu toe.

Sasha kijkt omlaag en veegt een zweetdruppel van zijn voorhoofd. Het is nu of nooit. Hij moet de angst overwinnen, ook al wil zijn lichaam het liefst opgeven en hard wegrennen. Hij kijkt op, maakt een snelle inschatting van de snelheid en afstand – daar is hij na honderden uren in de trainingsmanege meester in geworden. Hij kan dit. De verlamme

zenuwen maken plaats voor daadkracht en een messcherpe focus.

Hij en Janek zijn onafscheidelijk, al sinds ze op hun vijfde in dezelfde acrobatiekklass in het kindertehuis terechtkwamen. Het was hun trainer meteen opgevallen hoe opmerkelijk goed het hun lukte om in balans en in evenwicht te blijven. Op hun vijfde deden ze samen al oefeningen en combinaties waar anderen pas jaren later aan toe waren. De andere jongens bewonderden hem en Janek, maar ze vielen ook altijd net buiten de groep. Ze waren een beetje merkwaardig. Die twee die elkaars gedachten leken te kunnen lezen. Ze hoefden elkaar alleen maar aan te kijken, een hand uit te steken, en voilà, voor je het wist stonden ze precies in de houding die hun trainer had beschreven.

Sasha richt zijn blik op een punt ongeveer tien meter voor het paard en zet zich af. Hij maakt snelheid en komt precies op het juiste moment uit bij het hoofdstel. Hij grijpt de leidsels aan de zijkant van het springharnas – brede leren riemen die om het lijf van het paard hangen – en landt schijnbaar moeiteloos achterop bij Janek.

Hij grijnst breed naar de toeschouwers, precies zoals de trainer hun altijd had opgedragen.

Vanaf de tribune klinkt applaus. Goed gedaan. Maar niet heel bijzonder.

Zodra Sasha op de rug van het paard landt, komt er een rust over hem heen. Alles komt samen: het wiegende ritme van Králs krachtige galop, Janeks rug tegen zijn borstkas, de zoete lucht van het warme paardenlijf en het stof dat om hen heen opwaait onder de voeten van het paard. Sasha schudt de onzekerheid van zich af en maakt zich klaar voor wat er gaat komen.

Wacht maar, denkt hij. Nu wordt het pas leuk.

2014

CAFÉ VETE-KATTEN, STOCKHOLM,
ZWEDEN

Kom naar Vete-katten! We zitten voorin. Bestel iets en doe dan net alsof je mij plotseling ziet!

Anton drukt op *verzenden* en legt dan discreet zijn telefoon in zijn schoot.

Matilda antwoordt meteen:

Oké! Ben er over vijf minuten ☺

Anton hoopt dat Matilda een beetje kan acteren, zodat het geloofwaardig overkomt.

Het café zit vol met mensen die genieten van hun zaterdagochtend. Toch is het niet te rumoerig. Gelukkig maar, het was die avond ervoor laat geworden.

Peter zet de broodjes, eieren, havermout, yoghurt met muesli en glazen sap op het kleine tafeltje.

‘Jij hebt er melk in, toch?’ vraagt hij en hij houdt een klein melkkannetje van roestvrij staal boven Antons koffiekop.

‘M-hm’, zegt Anton en hij knikt.

Hij vindt het fijn dat Peter dat weet. Dat ze nu al routines beginnen te krijgen. Hoewel Peter thuis gewoon een koelkast vol eten heeft, ontbijten ze altijd hier als Anton is blijven slapen. Wat nu vijf keer is gebeurd. Ze bestellen ontbijt, Anton drinkt koffie en Peter drinkt thee, Earl Grey.

In het appartement staat een tandenborstel voor Anton in een glas in de badkamer. ‘Je kunt er hier net zo goed eentje hebben staan’, zei Peter toen hij de nieuwe tandenborstel uit het

badkamerkastje haalde. Dat was pas de tweede keer dat Anton bleef slapen. Een klein gebaar, zou je zeggen, maar Anton werd toch helemaal warm vanbinnen.

Peter woont op een kwartiertje lopen van café Vete-katten op Kungsgatan, vlak bij Hötorget. Tot een paar weken geleden wist Anton niet eens dat je op Kungsgatan kon wonen. Maar dat kan dus, want Peter heeft er een appartement op de begane grond van meer dan honderd vierkante meter, met twee tegelkachels en hoge ramen met allemaal kleine ruitjes die uitkijken op straat. De inrichting is een combinatie van moderne meubels en opmerkelijke voorwerpen die er alleen voor de sier staan. Een tandartsstoel uit de jaren twintig, die eruitziet als een martelwerktuig. Een metalen struisvogel op ware grootte. En in de hoek van de woonkamer staat een oud turntoestel, de bok, wat Anton altijd doet denken aan gymles op school, waar hij niet bepaald goede herinneringen aan heeft.

Anton kijkt naar Peter, die de krant leest op zijn telefoon. Hij is echt heel knap. Hij is lang, zeker één meter negentig, en hij heeft gemillimeterd haar, een stoppelbaard en een snor. Zijn lichaam zit onder de tatoeages, zelfs in zijn nek en op zijn gezicht. Ze hebben elkaar een maand geleden via Grindr ontmoet en een week later was hun eerste date. Zijn tatoeages en gemillimeterde haar geven Peter een wat harde uitstraling, maar zo is hij niet. Hij is lief en attent en Anton hoopt dat het iets wordt.

Peter werkt als artdirector bij een reclamebureau en weet hoe je bouillabaisse moet maken, met zelfgemaakte aioli. Hij leest elke ochtend de krant en zingt bariton in het gaykoor van Stockholm. Hij is zevenentwintig.

Anton is negentien. Hij woont in een piepklein appartementje met een klein keukentje in Västra Skogen in Solna en het is zijn werk om de billen van ouderen af te veggen. Zijn

kookkunsten beperken zich tot brood roosteren en een pakje noedels openmaken. Als hij zingt in de douche, bonst de buurman tegen de muur. Ze schelen acht jaar. Maar waarom zou dat een probleem zijn? Als het goed voelt, zit het toch goed?

Want het voelt goed. Voor Anton voelt het helemaal goed. Als het van hem afhangt, zou hij morgen bij Peter intrekken en de bruiloft gaan plannen.

Peter merkt dat Anton hem aanstaart en kijkt op van zijn telefoon.

‘Is er iets te zien?’

‘Nee hoor, niets bijzonders’, zegt Anton. ‘Gewoon een random kerel met wie ik gisteravond mee naar huis ben gegaan.’

Peter trekt een wenkbrauw op.

‘O ja? En hoe was dat?’

‘Prima, hoor’, zegt Anton nonchalant, maar ondertussen grijnst hij als een malloot.

Hoe vaak heeft hij hier niet naar verlangd in de afgelopen jaren? Of eigenlijk zijn hele leven al? Hij voelt vlinders in zijn buik als hij beseft dat hij nu gewoon een vriend heeft. Toch? Is Peter zijn vriend?

Dan denkt hij weer aan Matilda. Ze kan nu elk moment binnen komen vallen. Was het eigenlijk wel zo’n goed idee? Of bewijst het alleen maar hoe onvolwassen hij is? Waarom een toneelstukje opvoeren, terwijl hij ook gewoon kan zeggen dat hij graag wil dat Peter zijn beste vriendin ontmoet?

Matilda en hij zijn sinds halverwege de basisschool bevriend en gingen ook naar dezelfde middelbare. Ze hadden in de eerste klas zelfs een week verkering, tot ze ontdekten dat ze allebei op jongens vielen. Matilda heeft zijn meest lelijke kanten gezien, zowel vanbuiten als vanbinnen. Op de laatste dag van de derde klas hield ze zijn Anakinvlucht uit zijn gezicht toen hij

hopeloos verliefd was op Timo Mäkelä en moest overgeven tijdens het schoolfeest. En op de eerste dag van de vierde klas knipte ze zijn Anakinvlecht eraf op het toilet. Matilda stond altijd voor hem klaar.

‘Hé, wie hebben we daar? Anton!’

‘Huh?’

Hoewel hij net aan haar zat te denken, schrikt Anton op als hij Matilda’s stem achter zich hoort. Hij draait zich om en ziet haar bij de toonbank staan. Ze is heel kleurrijk gekleed vandaag. Zwart haar, een paarse jas met Schotse ruitjes, een mintgroene lamswollen trui met borduurwerk, een kort turquoise rokje en Dr. Martens met bloemetjes erop. Matilda studeert sociologie aan de universiteit, maar ze ziet er niet uit als een typische socioloog. Ze heeft haar eigen stijl. Preppy en tegelijkertijd een beetje punk.

Hij heeft haar niet binnen zien komen, wat waarschijnlijk maar goed is, anders had hij ongetwijfeld niet zo spontaan gereageerd.

‘Nou ja zeg, hoi!’ weet hij uit te brengen.

Ze loopt op hun tafel af met een papieren beker met koffie en een broodje om mee te nemen. Slim gedaan, Matilda, denkt Anton, zo lijkt het net alsof ze eigenlijk niet van plan is om te blijven.

‘Wat toevallig! Ik was onderweg naar de Seven Eleven’, zegt Matilda. ‘Maar toen dacht ik: nee, ik wil liever ontbijt halen waar premier Per Albin Hansson zeventig jaar geleden koffiedronk.’

Rustig aan, Matilda, denkt Anton. Niet overdrijven. Gewoon rustig blijven.

Matilda glimlacht naar Peter.

‘Hoi, jij bent zeker Peter?’

Peter staat half op en steekt zijn hand uit.

‘En jij bent zeker... Matilda?’ zegt hij en schudt haar hand.

‘Wat een... bijzondere samenloop van omstandigheden!’ zegt Anton en hij hoort hoe onnatuurlijk hij klinkt. Wie zegt nou zo iets? Matilda’s acteerkunsten waren het minst van zijn zorgen. Hij moet snel iets zeggen. ‘Ik bedoel... dat wij drieën elkaar hier zo treffen... op een doodgewone zaterdag.’

Matilda en Peter kijken naar Anton.

‘Laat me raden. Jullie hadden afgesproken dat Matilda hier “plotseling” zou opduiken?’

Anton verstijft. Hij kijkt naar Matilda, op zoek naar steun. Wat moet hij hierop zeggen?

‘Klopt’, zegt Matilda en ze lacht. ‘Ik vond ons heel overtuigend!’

Peter pakt een stoel erbij voor Matilda, die haar jas uittrekt en gaat zitten. Zij en Peter beginnen meteen te praten. Anton haalt opgelucht adem. Natuurlijk kunnen ze goed met elkaar opschieten, waarom heeft hij daaraan getwijfeld? Het zijn ten slotte allebei fantastische mensen.

Ze hebben het over Anton en Matilda’s jeugd en Peter vraagt hoe Anton als kind was.

‘Nou, hij was toen al een echte casanova, hoor’, zegt Matilda. Anton vraagt zich af welk gênant verhaal ze gaat vertellen.

‘Op een dag, toen we een jaar of tien waren,’ gaat Matilda verder en ze werpt een blik op Anton, ‘waren we met mijn ouders bij Anton thuis. We waren net klaar met eten en toen zei Anton dat hij me iets op zijn kamer wilde laten zien. Dus ik ging met hem mee. Toen we op zijn bed zaten, vroeg hij: “Zullen we zoenen?” Maar ik was een beetje verlegen, dus ik zei dat ik niet wist of ik het wilde.’

Anton weet niet zeker of hij wel wil dat Peter dit hoort.

‘Moet dit?’ kreunt hij en hij zakt onderuit in zijn stoel.

‘Ja, ik wil het horen’, zegt Peter en hij gebaart dat Anton stil moet zijn. ‘Ga verder.’

‘Hoe dan ook, vervolgens liep Anton naar zijn kast en pakte een tennisracket en toen zei hij: “Als je dit ertussen houdt, dan krijg je geen bacillen van elkaar.”’

Peter kijkt naar Anton en schudt zijn hoofd.

‘Wat een versiertruc’, zegt hij en hij buigt voorover om Anton een kus op zijn wang te geven.

Anton vraagt zich af of het te zien is dat hij smelt vanbinnen.

Matilda wendt zich tot Anton.

‘Moet je werken vandaag?’ vraagt ze.

‘Helaas wel’, zegt hij. ‘Of, nou ja, eigenlijk is het niet zo erg.’

Anton heeft zichzelf nooit zo zorgzaam gevonden. Hij was nooit van plan om in de thuiszorg te gaan werken, maar toch is dat sinds een maand zijn beroep.

‘Het enige waar ik nog niet helemaal aan gewend ben, is de luiers van volwassen mensen verschonen.’

Peter trekt een grimas.

‘Niet door de handeling zelf, hoewel het niet bepaald aantrekkelijk is’, gaat Anton verder en hij gaat wat zachter praten zodat de mensen om hen heen niet kunnen meeluisteren. ‘Ik vind de poep gek genoeg helemaal niet zo heftig, het is meer het lichaam zelf. Zo vies en afgetakeld. Ze houden niets meer binnen.’

Anton denkt aan zijn eigen lijf, tot nu toe sterk en weerbaar, dat op een dag hetzelfde lot te wachten staat.

‘Lekker onderwerp voor tijdens het ontbijt’, zegt Peter en hij neemt een slok van zijn thee.

‘Kun je het niet aan?’ zegt Anton en hij klopt Peter op zijn schouder.

‘Nou, ik vind het anders fantastisch dat je dit doet’, zegt Matilda. ‘Iedereen zou maatschappelijk werk in de bejaardenzorg moeten doen. Om te zien wat ons te wachten staat. Dan zouden we misschien wat meer respect hebben voor de ouderen van dagen. En hopelijk een beter zorgbeleid.’

‘Ik zou toch liever naar Zuid-Afrika gaan en een beetje zonnen en een parasol vasthouden voor een of ander knap model’, zegt Anton tegen Peter en wendt zich dan tot Matilda. ‘Hij gaat een week foto’s maken voor een parfumreclame.’

‘Toe maar’, zegt Matilda.

‘Kan ik niet meegaan als assistent?’ zegt Anton en hij kijkt Peter smekend aan.

‘Helaas krijg ik al assistentie van het bedrijf daar’, zegt Peter. ‘En zo heel veel tijd om te zonnen heb ik niet, ik moet zo ongeveer dag en nacht werken.’

‘Maar wel in Zuid-Afrika,’ zegt Matilda, ‘dus je moet je niet zo aanstellen.’

Anton schrikt van haar scherpe toon.

Peter schrikt ook en kijkt Matilda verbaasd aan.

Het blijft een paar seconden ongemakkelijk stil. Dan glimlacht Peter en zegt triomfantelijk: ‘Niet alleen dat, ik verblijf óók nog eens in een vijfsterrenhotel boven op een berg met uitzicht over Johannesburg. En er is een dagelijkse massage inbegrepen, dus nee, ik heb inderdaad niets te klagen!’

Matilda begint te grijnzen. Ze kijkt Anton aan en vormt met haar mond geluidloos de woorden: *‘Hij is leuk.’*

Anton haalt opgelucht adem. Ze zat Peter gewoon te plagen.

Matilda kan écht veel beter toneelspelen dan hij.

1926

STRAHOVSTADION, PRAAG

Sasha zit achterop bij Janek op het galopperende paard. Janek maakt zich klaar voor hun volgende oefening. In zijn ene hand heeft Janek de teugels, in de ander de vlag. *Tužme se*, staat er met gouden letters geborduurd op het rode doek – *Wees sterk*. Onder de tekst prijkt het symbool van de Sokolbeweging – de indrukwekkende valk, ook in het goud, met uitgestrekte vleugels en in haar krachtige klauwen een takje van een lindeboom, de nationale boom van Tsjechoslowakije.

Het kindertehuis waar Sasha en Janek wonen, wordt beheerd door katholieke nonnen in samenwerking met de befaamde Sokolbeweging. Sasha heeft net als alle andere leerlingen verplicht het motto van Sokol uit zijn hoofd moeten leren: *Om middels fysieke inspanning – voor een sterk en soepel lijf – ook te werken aan een scherpe geest en een goede moraal*.

Sasha legt zijn handen op Janeks schouders en hijst zichzelf dan vlug omhoog, zodat hij achter op de rug van het paard staat. Hij strekt zijn armen uit en met licht gebogen knieën volgt hij de bewegingen van het dier. Als hij het vaandel uit Janeks hand heeft overgenomen, heeft hij plotseling zin om iets bijzonders te doen. Hij heft de grote vlag in de lucht en maakt er achtjes mee in de lucht. Maar dan grijpt de wind het doek en een hoekje van de rode lap slaat in zijn gezicht. Sasha verliest zijn balans en heel even lijkt het alsof hij gaat vallen. Het publiek houdt zijn adem in. Sascha laat met één hand de vlaggenstok los en steekt zijn hand uit naar Janeks hals. Hij raakt hem

amper aan en toch is het genoeg om zijn balans terug te vinden en weer rechtop te staan.

Het publiek haalt opgelucht adem.

Sasha werpt een blik op Janek, die de teugels vastknoopt aan de voltigesingel, een speciale singel met grote handgrepen aan de zijkanten waar ze zich aan vast kunnen houden als ze kunstjes doen. Janek moet voor de volgende beweging beide handen vrij hebben.

Dit is toch ongelooflijk?

Hij en Janek zijn pas tien jaar oud en doen mee aan het grootste gymnastiekconcoers in de wereld, onder het toezien oog van duizenden toeschouwers. Ondanks de ongemakkelijke, warme kleren vindt Sasha dat hij en Janek er eigenlijk best strak uitzien in hun traditionele uniformen: een blauwe broek met een rood-witte band om hun middel, zachte gymschoentjes met een leren zool voor grip, en de rode overhemden. Ze hebben voor de gelegenheid allebei hun haar geknipt. Janeks donkere haar is gemillimeterd en Sasha's lichtblonde haar is kort aan de zijkanten met een klein kuifje bovenop.

Janek draait zich om en kijkt op naar Sasha. Hij ziet er geconcentreerd en gelukkig uit.

Janek praat eigenlijk alleen tegen Sasha. Hij doet het goed op school en voert zijn taken altijd nauwkeurig uit, maar zodra hij klaar is, verdwijnt hij de stallen in om bij de paarden te zijn. Ze rijden vandaag op zijn favoriete paard. Hij heet Král, wat 'koning' betekent. In Janeks ogen is hij dat ook. Voor Janek staan paarden namelijk boven mensen. Paarden zijn perfecte wezens die vanaf hun eerste stap volledig in balans zijn en ze zijn mooi en majestueus. Janek heeft naast Sasha eigenlijk geen vrienden, maar dat lijkt hij niet erg te vinden. Sasha, of Alexander, zoals hij eigenlijk heet, houdt ook wel van paarden,

maar hij is socialer en gaat ook om met de andere jongens. Hij pikt nieuwe dingen snel op, is niet op zijn mondje gevallen en wint discussies met zijn klasgenoten bijna altijd. Soms wint hij zelfs van de leraren en nonnen in het kindertehuis, hoewel hem dat niet altijd in dank wordt afgenomen.

Janek springt op en landt op zijn hurken. Dan zet hij zich af en staat binnen een oogwenk kaarsrecht tegenover Sasha op de rug van het paard. Sasha pakt Janeks hand vast en zonder de vlag te laten zakken zet hij zijn voet op Janeks bovenbeen en een seconde later staat hij op Janeks schouders. Janek heeft zijn handen stevig om zijn enkels geklemd. Sasha's ogen tranen door de scherpe wind. Hij knippert en draait heel even zijn hoofd opzij, lang genoeg om de duizenden wapperende vlaggetjes voorbij te zien razen vanuit zijn ooghoeken. De arena is versierd met slingers en bloemstukken, en op een podium tegenover de ingang speelt een voltallig symfonieorkest een traditionele mars.

Sasha voelt vlinders in zijn buik, alsof de hele wereld van hem is. Er verschijnt een lach op zijn gezicht en hij voelt een merkwaardig mengsel van geluk en paniek.

De vlag wappert in zijn handen en het publiek joelt en applaudisseert enthousiast terwijl hij en Janek op de galoperende hengst de arena verlaten.

2014

TANTOLUNDEN, STOCKHOLM

Anton staat voor een van de vijf scheve huizen vlak bij Årstaviken. Toen ze in de jaren zestig werden gebouwd, waren het statige woningen, maar nu beginnen ze er vervallen uit te zien. Het beton is vlekkerig en verkleurd op verschillende plekken. Hij kijkt omhoog naar de balkons die uitkijken over het water. Ze zouden eigenlijk een hekje moeten hebben waar je doorheen kunt kijken. In plaats daarvan worden ze omheind door betonnen platen, waardoor je rechtop moet staan om van het uitzicht te genieten.

Hij loopt door de poort en stapt op de lift af. De enorme hal is helemaal van marmer gemaakt, van de vloer tot de grond. Hij stapt in de lift en drukt op de zesde verdieping.

In deze buurt wonen wel meer mensen bij wie hij langsgaat. Vorige week was hij bij twee oudere vrouwen, zussen. Ze wonen in een enorm appartement op de tiende verdieping, helemaal bovenin, met zeker wel vijf kamers. Ze hebben een eigen terras waar ze twee bomen op hebben geplant.

De man die hij vandaag gaat bezoeken heet Alexander Kovac. Anton kijkt op zijn telefoon. In de werkbeschrijving staat: *Lever maaltijd af. Help met persoonlijke hygiëne. Huishoudelijke hulp, lichte schoonmaak in slaap- en woonkamer, keuken allerbelangrijkst!!!!* Vijf uitroeptekens. Degene die de instructies heeft geschreven vond dat laatste blijkbaar erg belangrijk.

Als hij de juiste deur heeft gevonden, drukt hij op de bel, die hij aan de andere kant van de deur scherp hoort rinkelen.

‘Hallo, hallo!’ roept hij door de brievenbus. ‘Anton hier! Van de thuishulp.’ Hij stopt de sleutel in het slot en maakt de deur open.

Je moet altijd eerst kloppen of aanbellen, zelfs als je weet dat de bewoner niet zelf de deur voor je kan opendoen. Zo maak je duidelijk dat degene die er woont nog steeds de baas is over zijn eigen woning.

Ook al is dat eigenlijk niet zo.

Hij doet de deur open en stapt voorzichtig de gang in. Het is de eerste keer dat hij deze man bezoekt.

‘Hallo!’

Geen antwoord.

‘Hallo!’ roept Anton nog een keer. Hij trekt zijn schoenen uit, zet ze op het kleed in de gang en loopt door naar de woonkamer. Het ruikt een beetje zoals bij zijn oma. Waarom ruikt het bij oude mensen thuis altijd zo specifiek? Gebruiken ze hetzelfde schoonmaakmiddel? Of hebben hun oude lijven een bepaald luchtje? Hij ziet de man nog nergens. Wat als hij dood in bed ligt? Of op de vloer van de badkamer? Anton heeft meerdere mensen gesproken in de kantine van het gebouw van de thuishulp, die mensen levenloos hebben aangetroffen in hun woning. Anton heeft nog nooit een lijk gezien. Toen zijn oma twee jaar geleden overleed, vroeg de dokter in het ziekenhuis of ze haar nog even wilden zien. Zijn ouders deden het wel, maar hij niet.

‘Is er iemand thuis?’

Geen antwoord.

Hij loopt door de woonkamer naar een deur. De slaapkamer, vermoedt hij. Hij kijkt nog eens om zich heen. Er hangt van alles aan de muren en de meubels lijken uit de jaren vijftig of zestig te komen. Overal staan bontgekleurde lampen

van plastic en metaal, maar ze staan allemaal uit. Het lijkt wel een vintagewinkel. Zo'n dure, waar alles staat opgesteld alsof je bij iemand in de kamer staat, maar als je dan een asbak omdraait, staat er onderop een etiket met 'Engeland, jaren zestig, € 250,-'.

Aangezien het gebouw in een bocht loopt, zou je denken dat de muren binnen ook gebogen zouden zijn, maar iemand heeft duidelijk ingezien dat het wat lastig in te richten zou zijn, want de muren in het appartement zijn recht, net als bij de zussen met het terras. Tegen een van de muren staat een grote boekenkast vol boeken, spullen en ingelijste foto's. Het valt hem op dat op veel van de schilderijen en foto's paarden staan. Anton rijdt al van kinds af aan en hij zou ze beter willen bekijken, maar hij moet eerst op zoek naar de man.

Hij klopt zachtjes op de deur van de slaapkamer en kijkt om de hoek. Het is een mooie kamer met een groot bed met een metalen frame, en een nachtkastje van donker hout aan beide kanten. Ook deze kamer hangt vol schilderijen. Over het bed ligt een witte gehaakte spreij, en bij het hoofdeinde ligt een stapel kussens en knuffels. Een beetje bijzonder, denkt Anton, dat het bed vol knuffels ligt terwijl de rest van het appartement zo smaakvol is ingericht. Het is donker en bedompt in de kamer en de zware gordijnen zijn dicht. Er staan geen planten op de vensterbank. In de woonkamer stonden ook al geen planten. Vreemd, denkt Anton. De meeste mensen hebben op z'n minst wat droogbloemen in de vensterbank. Hij trekt de gordijnen open en kijkt naar buiten. Het uitzicht over de baai van Årstaviken is prachtig. De bomen langs de rivier beginnen al van kleur te veranderen en de blaadjes vallen over twee hardlopers en een vrouw met zes honden in zes verschillende formaten, met alle riemen helemaal in de knoop.

De zomer is alweer voorbij. Geen avondduik meer na de spontane feestjes op de Skinnarsviksberg. Al zijn vrienden zijn weer aan het werk of terug naar de universiteit, en binnenkort zal het alsmaar donkerder worden tot aan de kerst. Misschien kunnen hij en Peter ergens na de jaarwisseling op zovakantie. Hij glimlacht. Misschien is het wel wat voorbarig. Maar het is leuk om over te fantaseren.

Hij zet het raam op een kier om de kamer wat te laten luchten, en gaat dan terug naar de woonkamer.

In de woonkamer zijn twee deuren met matglas. Daarachter zit vast de keuken, denkt Anton. Hij opent een van de deuren en moet snel aan de kant springen voordat een enorme palmpant in een plastic pot tegen hem aan valt. Er hangt een sterke lucht van koffie, aarde, sigaren en iets scherps – urine? Hij zet de plant rechtop en kijkt voorzichtig rond. Het lijkt een soort combinatie van een keuken en eetkamer te zijn.

Maar het is lastig om in te schatten hoe het er echt uitziet daarbinnen, want het is één grote bende. Hij stapt voorzichtig de puinhoop in. Stapels boeken, stapels kleren, overal liggen schilderijen, opgestapeld of tegen de muur aangeleund. Een mooie houten keukenbank piept onder een stapel kleding, handdoeken en dekens uit. Overal staan lampen; tafellampjes, plafondlampen, lampen in de vorm van dieren, lampen in de vorm van fruit. Enorme hoeveelheden dozen en blikjes, een oude grammofoon met een enorme hoorn, een mannequin met een lovertjesjurk aan, een veren boa om de schouders en een grote pluim op het hoofd. Op het aanrecht liggen stapels papier, foto's en zo te zien een verzameling van oude bonnetjes en rekeningen. De ronde keukentafel van donker hout staat vol met glazen, kopjes en porselein, nog meer boeken, en zeker dertig of veertig miniatuurpaarden van glas, metaal, steen,

porselein, gips en ander materiaal. Dit is tevens de ruimte waar alle planten staan, en het is er zo vochtig dat de ramen beslagen zijn. Voor het grootste gedeelte van het raam hangen zware, dieprode gordijnen met lussen met een kwastje eraan. De kamer is donker, ook al is het midden op de dag en schijnt de zon vandaag.

Opeens bewegen de gordijnen.

Anton springt op en verbaast zich over het geluid dat uit hem komt.

‘Wo-ho!’

In de hoek naast het keukenraam, half verstopt achter de fluwelen stof, staat een hele oude man in een nette groene zijden kamerjas. Hij heeft een lange grijze baard, dun grijs golvend haar tot op zijn schouders, en een klein rond brilletje dat helemaal op het puntje van zijn neus balanceert. Achter de bril, diep in zijn kassen, en voor een groot deel verstopt door zijn zware oogleden, lijken twee gitzwarte ogen te zitten. De man leunt op een dunne houten wandelstok met een zilveren handvat, die hij stevig vasthoudt met zijn rimpelige handen. De oude man zet een stap naar voren, stoot drie keer met de stok op de grond – *bons, bons, bons!* – en kijkt op.

Anton heeft de man gevonden.

1926

STRAHOVSTADION, PRAAG

Zodra ze via de entree de enorme arena uitgereden zijn, laat Sasha zich bij Janek achterop zakken, die met een klein rukje aan de teugels zorgt dat Král afremt.

‘Jeetje, wat een hoop mensen!’ hijgt Sasha en hij springt van de rug van het paard en landt zachtjes in het vertrappelde gras.

Král schraapt zijn voorbenen over de grond en strekt zijn nek uit terwijl Janek de teugels laat vieren.

‘Bedankt, vriend’, fluistert Janek en hij buigt voorover en leunt tegen het paard.

‘En zag je wat er gebeurde? Die vlag vloog potverdorie recht in mijn gezicht. Ik kudelde er bijna van af, zag je dat?’ zegt Sasha en hij laat zien waar de stof van de vlag hem in zijn wang heeft gesneden. ‘Wat een geluk dat het goed ging!’

Hij praat snel en zwaait met de vlag en doet na hoe het ging toen hij zijn evenwicht verloor. ‘Zo dus... En toen klom ik op jouw schouders... kolere, zeg! Het publiek ging uit zijn dak! Dit is verdomme echt het grootste dat we ooit hebben gedaan, toch?’

Als hij op dreef was, schold Sasha de boel altijd bij elkaar.

Janek zegt niets, maar hij schudt wel glimlachend zijn hoofd.

Sasha kijkt naar Janek, die de lucht van het warme dier inademt en zijn nek streelt. Král reageert met een rilling, waardoor zijn krachtige manen tegen Janeks kin aan zwiepen. Janek lacht en begraaft zijn gezicht in Králs dikke manen.

Hij houdt echt enorm van dat paard, denkt Sasha.

‘Ik wilde voor eeuwig in de arena blijven. En weet je, ik hoefde niet eens te doen alsof, het ging gewoon vanzelf’, zegt Sasha en hij rent een ererondje met geheven vlag rond Král en Janek.

‘Hartelijk dank! Die neem ik van je over’, zegt een vrouwelijke medewerker en ze rukt de vlag uit Sasha’s hand. ‘Dit is geen speelgoed. Dit moet je behandelen met eerbied en respect.’

‘Pardon, mevrouw’, zegt Sasha, maar zodra ze wegloopt naar de tent met de rekwisieten, kostuums en andere benodigdheden, trekt hij achter haar rug om een gezicht.

‘Kom op. We moeten ons nog omkleden voor de finale.’

‘Ik wil niet’, mompelt Janek in de manen van het paard.

Sasha weet dat Janek niet van groepsoefeningen houdt, maar hij weet ook dat Janek in de problemen komt als hij niet meedoet.

‘Je moet wel. Kom op!’

Hij rent richting de tent waar hun team deze drie dagen kampeert. Het festival duurt eigenlijk een paar weken, maar de duizenden deelnemers kunnen niet allemaal tegelijk komen. Wanneer Sasha merkt dat Janek hem niet volgt, stopt hij en draait zich om. Janek ligt plat op zijn buik over de rug van het paard met zijn armen slap langs weerszijden van Král’s hals. Het paard staat rustig te grazen en lijkt het geen probleem te vinden dat er een tienjarig jongetje boven op hem ligt. Hij is eraan gewend.

‘Kom nou’, roept Sasha naar Janek. ‘Anders missen we de finale.’

Geen antwoord.

‘Hé! Ik ga nu!’

Janek mompelt iets, maar Sasha weet dat hij het tegen Král heeft.

‘Oké, zelf weten. Eén ding is verdomme zeker: je zit flink in de problemen als ze erachter komen dat je niet meedoet aan de grote parade’, zegt hij en hij verdwijnt de tent in.

Sasha moet zich haasten om op tijd het rode overhemd te verwisselen voor het witte hemd. Hij spuugt in zijn handen en drukt zijn haar, dat door de wind recht overeind is gaan staan, weer plat. Janeks hemd ligt klaar op de bank. Hij overweegt om het hemd mee te nemen en Janek te dwingen om met hem terug de arena in te gaan. Hij pakt het kledingstuk, drukt het tegen zijn gezicht en ademt diep in. Het hemd is pas gewassen en ruikt naar wasmiddel. Sasha is dol op die geur.

Hij en Janek maken deel uit van een menselijke piramide die bestaat uit vijfenveertig jongens. De negen oudste onderop, daarboven acht jongens, enzovoort. De jongens dragen om en om een hemd, met daartussen jongens met een blote bast. Zonder Janek lukt het ook, maar het valt wel op dat er een jongen mist. Janek heeft al meerdere keren geklaagd dat hij het ongemakkelijk vindt wanneer anderen hem bij zijn schouders grijpen, of met hun knieën op zijn rug leunen. Waarom kan hij niet gewoon alleen het nummer met Sasha doen? Wat zij doen is tien keer zo goed als zo’n suffe piramide.

Sasha weet dat als Janek niet komt opdagen, hij het hoogstwaarschijnlijk zal bezuren. Maar hij heeft even geen zin om zich druk te maken om wat Janek doet. Laat hem maar eigenwijs zijn. Sasha kan niet de hele tijd voor hem zorgen.

Sasha laat het hemd terug op de bank vallen en rent de tent uit.

Hij zet Janek en Král uit zijn hoofd.

2014

TANTOLUNDEN, STOCKHOLM

‘Hallo! Ik ben Anton’, zegt Anton en hij steekt zijn hand uit.

De man blijft stil in de hoek staan en staart hem zwijgend aan.

‘Ik heb *lapskoj* meegenomen’, zegt hij en hij houdt de tas met het gerecht erin omhoog. Als de man geen aanstalten maakt om het eten aan te nemen, laat hij zijn arm weer zakken en wil hij de plastic bak eruit halen en op tafel zetten. Dat blijkt nog niet zo makkelijk te zijn, aangezien er helemaal geen plek voor is, dus laat hij het eten in de tas zitten. Hij kijkt om zich heen en zet de tas uiteindelijk maar op een stapeltje oude kranten op de grond.

‘De tafel dekken wordt nog lastig met al die paarden... maar... ze zijn wel mooi...’ zegt Anton en hij gebaart naar alle miniaturen op het rommelige tafelblad. Hij beseft dat hij maar wat staat te ratelen omdat de sfeer een beetje ongemakkelijk is. De man staat nog steeds in de hoek en houdt hem scherp in de gaten.

Hij ziet er niet bang uit, denkt Anton. Hij heeft zich niet verstopt. Het is eerder alsof hij die plek heeft gekozen omdat je daar het beste overzicht hebt.

De man moet al in het donker hebben gestaan toen Anton door het appartement liep en hem zocht, en hij moet gezien hebben dat Anton de keuken binnenkwam. Maar hij verrekte geen spier, wachtte in zijn hoek, met aan weerszijden de zware gordijnen, een beetje alsof hij klaarstond in de coulissen. En

zodra hij besloot dat het tijd was, zette hij een stap naar voren en maakte zijn entree.

Bons, bons, bons!

De man stoot nogmaals drie keer met zijn stok tegen de grond. Anton schrikt op van het harde geluid. Wat wil hij?

‘Oké?’ zegt Anton.

En nog een keer.

Bons, bons, bons!

De man bonst zo hard dat de grond onder Antons voeten trilt als de stok tegen de vloer slaat. De burens worden vast gek van hem.

Bons, bons, bons!

Anton kijkt de man onderzoekend aan. Wat probeert hij te zeggen? De oude man kijkt omlaag en ademt scherp in.

Anton voelt zich gefrustreerd en machteloos.

‘Sorry, ik begrijp niet zo goed wat u bedoelt’, zegt hij overdreven duidelijk. Hij steekt zijn handen verontschuldigend in de lucht, glimlacht overdreven en trekt zijn wenkbrauwen omhoog.

Hij probeert met zijn lichaam te communiceren dat hij hem niet begrijpt, maar dat wel wil. Als een soort zelfverzonnen gebarentaal. Zou de man soms doof zijn?

Hij wijst naar zijn oren en dan naar zijn mond.

‘Kunt u mij verstaan?’ zegt hij.

Bons!

Een harde klap. Het duurt even en dan stijgt er een gorgelend geluid op vanuit de keel van de man en hij begint te lachen. Of eigenlijk te grinniken. Zo’n stille lach die achter in de keel begint. De man heeft diepe plooiën en rimpels rond zijn ogen, waardoor zijn ogen bijna helemaal verdwijnen achter zijn bril, en zijn hele lichaam trilt. Dan doet hij zijn ogen open

en kijkt naar de stapel kranten waar Anton de tas met eten neer heeft gezet.

‘Wilt u dat ik het eten op tafel zet? Heeft u wel zin in wat *lapskoj*?’

De man houdt zijn blik strak gericht op de tas. Dat ziet Anton als een teken en hij steekt zijn hand uit naar de tas.

‘Zullen we een hoekje vrijmaken en lekker even een hapje eten?’

Hij klinkt net als Mona, de vrouw die hem heeft opgeleid. Hij had zich voorgenomen om nooit datzelfde neerbuigende toontje te gebruiken tegen de bewoners.

De man kijkt naar de keuken.

‘Wilt u dat ik iets uit de keuken pak?’ zegt Anton en hij loopt richting het gedeelte van de keuken waar de man naar kijkt.

‘Oké, eens even kijken... ik trek gewoon even een kastje open. Een bord is misschien wel handig... toch?’

Het kastje staat vol met borden en schalen en hij pakt er verschillende uit en houdt ze omhoog. Het is moeilijk af te lezen wat hij wil, maar toch weet de man duidelijk te maken dat zijn keuze is gevallen op het zesde bord dat Anton omhooghoudt. Het is een beige-wit bord met groene randjes.

‘Dit maar doen?’ zegt Anton en hij verplaatst een stapel papieren en zet het bord neer op het aanrecht. Hij voelt aan de onderkant van de plastic bak of het nog warm is, haalt het deksel eraf en wil de bak op het bord zetten.

Bons, bons!

Hij gaat rechtop staan en kijkt naar de man. Er is duidelijk iets mis.

Twee keer bonzen betekent blijkbaar ‘nee’.

De man kijkt naar het aanrecht en dan naar de lades.

Anton wijst naar de lades.

‘Iets hieruit?’

Bons!

Eén bons betekent dus ‘ja’.

Hij trekt een laatje open en haalt er een mes, een vork en een opscheplepel uit. Met de lepel schept hij de aardappelpuree met lamsgehakt op het bord. In de lade vindt hij ook twee kleine plastic bakjes. Eentje met vossenbesjam en eentje met rode bietjes. Hij maakt ze open, kijkt even naar de man voor goedkeuring, en schept ze er dan bij op het bord. Daarna zoekt hij nog een glas uit en vindt hij een stoffen servet in een laatje. Vervolgens neemt Anton alles mee naar de tafel. Hij ontdekt zowaar een leeg stukje, en zet het bord en het glas neer en legt het bestek op het servet ernaast.

Bons!

De man pakt de stoel en gaat zitten. Hij zet de wandelstok tegen de tafel aan en pakt het bestek en het servet. Hij stopt de punt van het servet in de hals van zijn kamerjas en vouwt hem uit over zijn borst. Hij verschuift het bord een beetje, draait het glas een halve slag en dan weer terug, en schuift zijn stoel een paar centimeter dichterbij de tafel.

Anton kijkt gefascineerd toe. De man eet met een soort afgemeten bewegingen. Het heeft iets sierlijks. Alsof hij zich bewust is van elke millimeter van de baan waarmee het bestek door de lucht trekt, van het bord naar de mond. Hij gaat helemaal op in de handeling. Maar dat Anton er nog is, lijkt hij vergeten te zijn.

‘Smaakt het?’ vraagt Anton.

Geen antwoord.

‘Zal ik u even in alle rust verder laten eten? Dan ga ik ondertussen even wat schoonmaken.’

Nog steeds geen reactie.

De man kauwt langzaam en houdt zijn blik strak op het bord gericht.

‘Als er iets is, moet u maar even roepen, of, nou ja... bonzen.’

Anton loopt richting de glazen deuren en let erop dat hij bij het vertrek niet per ongeluk de plant omverloopt.

1926

SÁZAVA, TSJECHOSLOWAKIJE

Aan het einde van de weg, een kilometer zuidoost van Praag, staan drie gigantische lindebomen met boomtoppen die zich al vijfhonderd jaar uitstrekken naar de hemel. Daarachter liggen pas omgeploegde velden, tot aan de rivier, die in zulke scherpe bochten kronkelt dat de boomstammen onderweg naar de papierfabriek in Davle regelmatig vast komen te zitten en opstoppingen veroorzaken. In de schaduw van de ritselende bladeren ligt een mooi stuk land met daarop vijf huizen rond een binnentuin met grind. Boven het grindpad aan de hoge, verroeste smeedijzeren poort hangt een houten bord – *Sírotčinec U Lípy* staat erop – Het weeshuis onder de linde.

Sasha's ouders lieten hem achter in het weeshuis toen hij pas drie maanden oud was. Ze waren Duitse Karpaten die aan de rand van Bratislava woonden tot hun landgoed in 1916 in beslag werd genomen, na twee moeilijke oorlogsjaren, en ze besloten om hun geluk te zoeken in Amerika. Een onderneming waarbij ze de pasgeboren Sasha niet mee konden nemen. Maar op een dag komen ze hem vast weer ophalen – dat zeggen de nonnen in elk geval. Sasha weet het nog zo net niet. Hij herinnert zich zijn ouders niet, en hij heeft ze eigenlijk nooit echt gekend.

Van Janek weten ze alleen dat een van de zusters hem op een ochtend in een mandje buiten vond, en dat ze hem de naam Janek gaven, dat 'God is barmhartig' betekent. Niemand weet wie zijn ouders zijn, dus zeggen de nonnen dat hij een geschenk

van God is. Maar een paar van de oudere jongens beweren dat het echte verhaal is dat Janeks moeder tijdens de bevalling is overleden en dat zijn vader hem bij het klooster achter heeft gelaten omdat hij niet kon leven met het kind dat zijn geliefde vrouw van het leven had beroofd.

In het grote hoofdgebouw zijn de slaapzalen, de eetzaal en de keuken. Rechts ligt de kapel, waar de kamers van de nonnen zijn, of de ‘vertrekken’, zoals ze dat noemen, en links zijn de stallen, waar de kippen, varkens, geiten en paarden wonen. Achter de stallen ligt de tuin, daarachter de trainingsmanege en daarachter liggen de weilanden. Midden tussen de hoofdgebouwen staat het Gymnasium, waar de klaslokalen zijn, maar nog belangrijker, de gymzaal, waar Sasha en Janek het grootste gedeelte van hun dag doorbrengen.

Tegenover de tribune in de gymzaal hangen portretten van de twee heren die de Sokolbeweging zijn begonnen – Mirslav Tyrš en Jindřich Fügner. Ze hebben allebei een enorme baard en een grote snor. Sasha heeft altijd het gevoel ze hem volgen met hun blik als hij door de zaal loopt, dat ze elke beweging in de gymzaal nauwlettend in de gaten houden. Af en toe beeldt Sasha zich in dat hij ze teleurgesteld kan horen mompelen als hij een sprong verkeerd uitvoert of scheef uitkomt met een salto. Boven de portretten staat het motto van de beweging in gouden letters: *Mens sana in corpore sano* – Een gezonde geest in een gezond lichaam.

De gymzaal heeft hoge ramen die uitkijken op de velden die zich tot aan de rivier uitstrekken. Je kunt ook een stukje zien van de weilanden waar de paarden staan. Maar meestal hangen er zware gordijnen voor, om te voorkomen dat de leerlingen afgeleid raken of verblind worden door de zon midden in een

lastige routine. Het plafond is versierd met stucwerk en beschilderd met valken die elkaar achterna jagen tussen de wolken. Het ruikt naar zweet in de zaal, gemengd met een harsachtige lucht van de wax op de vloer, en de krijtlucht van het talkpoeder dat de atleten gebruiken om beter grip te hebben.

‘Strek je uit, Janek!’ roept de trainer. ‘Duw vanuit je schouder en let op je heupen!’

Janek is fijngebouwd en gracieus, terwijl Sasha altijd wat lomper is geweest, zowel in zijn lichaamsbouw als in hoe hij zich beweegt. Toen Janek jonger was, had hij lange zwarte krullen, en veel mensen dachten dat hij een meisje was. ‘Jongens kunnen ook lang haar hebben!’ zei Sasha dan.

‘Janek! Waar ben je mee bezig?’

De stem van de trainer galmt door de grote zaal en Sasha kijkt naar de brug met gelijke leggers waar Janek ogenschijnlijk moeite heeft met een simpele handstand.

Sasha’s groep traint op de bok een eindje verderop, maar zijn aandacht is bij Janek. Sasha zou het liefst willen dat ze in dezelfde groep zaten, dan kon hij helpen wanneer Janek niet uit zijn woorden kwam. Zo is het altijd geweest. Hij voert het woord voor Janek omdat hij altijd weet wat Janek denkt. Hij begrijpt wat Janek nodig heeft. Soms zeggen de oudere jongens daar wat van: ‘Ben je soms zijn moeder? Veeg je ook zijn billen af?’ Maar dat zijn idioten.

Hij ziet dat Janeks hele lijf trilt. Hij lijkt zijn evenwicht niet te kunnen vinden. Dat is niets voor hem. Meestal staat hij meteen kaarsrecht overeind, en hij kan eindeloos zo blijven staan. Alsof hij net zo makkelijk op zijn handen als op zijn voeten loopt.

Ooit heeft Sasha Janeks handen in schoenen gestoken, hem een jas aangetrokken, en een hoed op zijn voeten gezet, zodat

Janek net leek op een hele kleine man. Toen liep Janek, zonder blikken of blozen, op zijn handen de trap op van het hoofdgebouw, zo naar de keuken. Een van de zusters schreeuwde het uit toen ze de vreemde figuur door de grote eetzaal zag lopen.

Sasha ziet dat Janek de hele tijd zijn grip moet aanpassen om overeind te blijven. Hij kruist zijn benen snel voor elkaar langs in een schaarbeweging om zijn evenwicht te bewaren.

Sasha weet waarom Janek zo afgeleid is. Hij is al vier dagen niet meer in de stal geweest. Hij heeft Král niet één keer meer mogen bezoeken sinds ze terug zijn van het festival in Praag. Als straf omdat hij niet meedeed aan de piramide op het einde.

‘Dit lijkt helemaal nergens op. Ga maar zitten, Janek’, roept de trainer en hij wijst naar de banken onder het klimrek.

De trainer heet Pavel. Hij scheert zijn hoofd elke dag en poetst zijn kale kop op zodat die perfect glanst. Hij drijft ze tot het uiterste. En dat is goed, vindt Sasha. Zo hoort het ook. Sasha heeft Pavel altijd gemogen. Hij kan goed omgaan met Janek, ook al is hij ook degene die het meest van hem vraagt. Maar dat doet hij omdat hij weet dat Sasha en Janek graag uitgedaagd willen worden.

Sasha kijkt toe hoe Janek met gebogen hoofd wegloopt van de brug met gelijke leggers en zich laat zakken op een van de banken. Sasha wil Janek in de gaten kunnen houden en laat de andere jongens voorgaan voor de volgende oefening op de bok. Janek leunt achterover tegen het klimrek aan en bonst met zijn hoofd tegen een van de treden. Sasha wil het liefst naar Janek toesnellen om hem vast te houden, maar hij houdt zich in. Misschien valt het wel mee? Hij moet Janek af en toe dingen ook zelf laten oplossen. Anders leert hij het nooit. Dat zeggen de nonnen altijd.

Aan de andere kant van de zaal oefenen de andere jongens

op een sprong en een salto over de bok. Het klinkt net als onweer als ze zich afzetten op de springplank, en vervolgens over het leren vierpotige kussen springen, om vervolgens met zo'n zelfde donderklap te landen op de mat. Sasha ziet Janek zijn kant op kijken, met pijn in zijn ogen, en dan draait hij zich om en drukt zijn hele lijf tegen het klimrek, alsof hij probeert om zichzelf tussen de treden door te persen en zich in de ruimte erachter te verstoppen, tegen de muur. Janek legt zijn handen over zijn oren en knijpt zijn ogen dicht.

Bons, bons.

Janeks gezicht vertrekt tot een gepijnigde grimas. Het geluid van de springplank lijkt door zijn hoofd heen te dreunen.

Bons, bons.

Sasha kan zich onmogelijk concentreren op zijn eigen training. Hij laat nog een van zijn klasgenootjes voorgaan.

Pavel blaast op zijn fluitje en iedereen stopt met wat hij aan het doen is. Maar als het geluid verstomt, klinkt er nog steeds een scherp geluid dat door de zaal snijdt. Janek drukt zijn handen tegen zijn oren en schreeuwt het uit. Sasha rent naar hem toe en legt een hand op zijn schouder. Janek schrikt op, maar als hij ziet dat het Sasha is, stopt hij met schreeuwen.

Een paar van de oudere jongens lopen voorbij op weg naar de kleedkamers en kijken naar Janek, die heen en weer wiegt op de bank, met zijn handen nog steeds tegen zijn oren gedrukt.

'Zullen we de ziekenwagen bellen? Dan kunnen ze je meteen naar het gekkenhuis brengen', zegt Bohdan met een valse grijns.

Sasha heeft Bohdan nooit gemogen. Hij pest de jongere kinderen en hij heeft het vaak op Janek gemunt.

'Vroeg of laat eindig je toch wel in het gesticht. Niet meer dan logisch, als je je eigen moeder hebt vermoord.'

‘Neem dat terug, anders zwaait er wat’, zegt Sasha en hij zet een stap in de richting van Bohdan. Bohdan lacht alleen maar en geeft hem een zet, zodat hij met zijn rug tegen het klimrek valt.

‘Gelukkig heeft onze kleine prinses *Janička* een stoere, sterke ridder om haar eer te verdedigen’, zegt Bohdan schamper.

De andere jongens beginnen ook te lachen.

‘Zo kan het wel weer. Onder de douche allemaal, straks hebben jullie tenslotte gewoon weer les.’

Pavel komt aanlopen en gaat tussen Sasha en de oudere jongens staan. Bohdan en zijn volgelingen sjokken naar de kleedkamer en lachen nog na.

Janek zit met zijn rug naar hem toe, maar Sasha ziet dat zijn ademhaling versneld is. Het is eigenlijk niets nieuws dat Janek zich zo gedraagt. Hij heeft al van kinds af aan dit soort aanvallen, maar meestal gebeurt het niet tijdens de training. De gymnastiekzaal was juist altijd een plek waar hij er geen last van had. Meestal blijft het bij een korte afwezigheid, waarbij Janek in de verte staart, alsof hij ergens aan moest denken en diep in gedachten is verzonken. Maar de laatste tijd zijn de aanvallen steeds heftiger en duren ze langer. En na afloop is hij altijd uitgeput.

‘Heb je de verpleegster nodig, Janek?’ vraagt Pavel en hij gaat op zijn hurken voor hem zitten.

Janek geeft geen antwoord en blijft heen en weer wiegen. Sasha gaat achter Janek zitten en slaat een arm om hem heen, in een poging het wiegen te stoppen.

‘Het gaat meestal wel weer over’, zegt hij. ‘Hij heeft waarschijnlijk gewoon wat rust nodig.’

Hij voelt Janeks bonzende hartslag tegen zijn onderarm en zijn hele lichaam is zo aangespannen als een springveer.

‘Ja, dat is misschien een goed idee’, zegt Pavel. ‘Het zijn vast inspannende dagen geweest voor jullie. Met al het reizen en het festival en alles. Ik zal aan moeder-overste laten weten dat Janek de rest van zijn lessen mag missen vandaag.’

Pavel staat op en loopt naar de kleedkamer, en laat Sasha en Janek alleen achter in de grote zaal.

‘Waarom ben ik zo?’ mompelt Janek in Sasha’s elleboog.

Janeks lichaam schokt en Sasha denkt eerst dat hij huilt, maar dan schokt zijn lichaam opnieuw. Harder.

Janek kreunt luid.

‘Wat moet ik doen?’ vraagt Sasha bezorgd.

‘Hou me vast!’

Sasha slaat zijn andere arm om Janek heen en houdt hem vast.

‘Harder!’ zegt Janek en hapt naar adem.

Sasha houdt hem stevig vast tot Janek zich uiteindelijk overgeeft en weer ontspant in zijn armen. Hij verslapt zijn grip en hoort hoe Janeks ademhaling na een tijdje steeds rustiger wordt.

Janek heeft zijn benen opgetrokken en ligt opgekruld tussen Sasha’s benen. Sasha probeert om Janek te omringen met zijn hele lichaam, en wiegt hem zachtjes heen en weer, heel langzaam, tot hij zeker weet Janek weer zichzelf is, en degene die hem zojuist overnam, wie dat ook was, weer is verdwenen.